

GONDOLATOK.

A bánat.

Felső-Zsuk, 1899. dec. 14.

Hogy emlékeikben az öregek élnek és hogy övék a múlt, annak örömeivel és fájdalmas eseményeivel, csak részben igaz, mert a sors a fiatalat is teheti öreggé.

Hisz arra nem kell hosszú idő: Csak elmúlt nagy örömök, vagy átélt lelkiszenvédések.

*

1899. dec. 15.

Mi szükséges, hogy mindig meg legyünk magunkkal elégedve? Igen kevés és mégis sok.

Nem kell egyéb, minthogy kötelességünket minden alkalommal megtegyük.

A kötelesség teljesítése, mely minden mellék tekintetet mellőzve, csak önmagát fogadja el követendő zsinormértékül — gyakran a leg-nemesebb cselekedetek kútforrásává lesz és ép ezért a személyes áldozatok árát nem sajnálja.

*

1899. dec. 25.

Megszületett a Krisztus. Hajnalodik. A kelő nap elüzi köréből az őt elborító fellegetét. Világosság lön. Megújulás veszi kezdetét. Kibontakozás a sok rosszból — és a nagy bűnök terhe alól, mely az embereket hatalmába vevé.

Im azért küldé Isten a földre embertársai közé, hogy megváltsa őket, ki míg élt az igazság, szeretet és megbocsájtás, ezen az igaz keresztényekben lakozó szentháromság tanait hirdeté, melyekért meghalt a keresztfán, például mindnyájunknak, miként kell viselkedni a kötelességek teljesítésében, mely annak mindent feláldoz, még az életet is.

Emlékezzünk meg róla hálaadással a mai napon. Lépjunk nyomdokába.

Szülessünk mi is újra lélekben. Újhodjék meg bennünk a gondolat, hogy mily szép, magasztos jó kereszténynek lenni. Ezen gondolatunkat kísérje az elhatározás, hogy azokká is leszünk — oly embe-rekké változunk, kiknek fenséges alakját, Krisztus életében elibünk állítá. Midőn kérjük Istent, hogy Krisztus nagy lelkének arany sugarai-ból löveljen mi reánk: megtanítván: túrni tudni a szenvedések napjain, nem panaszozni, midőn a minket lesújtó szomorúság s csapások égő szúrásait érezzük, a mint ő tevé.

S akkor nem ok nélkül született és halt mátyr halált Krisztus, mert szenvedéseink lépesőjén hozzá közelítünk.

Uram, tarts meg elhatározásunkban.

Úgy legyen!

BÁRÓ PETRICHEVICH HORVÁTH KÁLMÁN.

IRODALMI ÉRTESTÍTŐ.

Kozma Ferencz, Brassai Sámuel, mint aesthetikus és műkritikus.
Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. Budapest, 1900. 112. l. Ára 2 kor. Az érdeemes szerző a múlt évben az akadémiában felolvasást tartott Brassai aesthetikai és kritikai működéséről. Ez a felolvasása jelent meg most egy vastkos füzetben, a melyben I. Aesthetika, II. Szépirodalom, III. Zene, IV. Színművészet, V. Kritika és polemia cz. rovatok alatt 65 évi munkásságnak a napilapok és folyóiratok rétegei alá rejtett eredményeit szedegeti össze szorgalmas kézzel. Az első fejezetben azzal az aesthetikai értekezésével (*A szépművek által okozott gyönyörről*) foglalkozik, a melyet folyóiratunk (Dr. Gál Kelemen, Brassai mint philosophus. 1891. I.) is fejtegetett és egy másik czikkével (*Munkaosztás elve az aesthetikában*), a mely alkalmat ad Brassainak a *lángész* lényegének taglalgatására. A *szépirodalom* rovat alatt kerülnek tárgyalás alá a Burns-ról, Poe-ról, a classicismusról és romanticismusról, a fűvészs örömeiről, a fordításról írott értekezései. Egyik legterjedelmesebb fejezet (32—75. l.) a Brassai zenekritikájával foglalkozó, a mely mutatja, mily élénk örömmel és szenvedélyesen foglalkozott Brassai a zenének mind elméletével, mind gyakorlatával s mily tevékeny részt vett a zenei életben, valamint a IV. fejeztegetései szerint a színművészet kérdéseiben. Nagyon érdekes és tanulságos az V. fejezet, a mely Brassai kritikáit és polemiáit ismerteti. Itt Brassainak sokszor felemlegetett „önhitt és durva“ harcmodorát védelmébe veszi: „Hogy modorában mint kritikus — mondja a szerző — valami szalonszerű simaságot, keresett gyöngédséget keresett volna, azt nem mondhatjuk . . . de a miben ellenfeleitől előnyösen különbözik s a mi egy kritikus elsőrendű érdemei közé tartozik: az írot az embertől gondosan elválasztja, ezzel nem bajlódik, azaz nem személyeskedik“. Mi művei tanulmányozása közben úgy vettük észre, hogy ellenfelei hibáitól ő sem egészen ment. Például épen csak a *Mentovich*-csal és *Peti*-vel folytatott polemiáit említjük s úgy gondoljuk, hogy ennek a ténynek az elismerése nem változtat a lényegen és nem ront le abból a tiszteletből semmit, a melylyel emléke iránt viseltetünk s mely az idővel, a tudományosság mai szakrendszerének tovább fejlődésével — meg vagyunk győződve -- csak nőni fog. Itt tárgyalja szerző azt a bevezető értekezést is, a melylyel az 1855. megindult s az első szám megjelenése után megszűnt *Critikai Lapokat* megnyitotta, a mely a kritika és kritikus kellekeit számlálja fel. Ezután jő a Szilágyi Ferenczcel folytatott Klio-pör, a Jósikával folytatott polemia ismeretése, melynek szomorú emléke Józsika emlékirataiban maradt fenn. Kritikai működésében kiemelkedő mozzanatként jelzi szerző a Szemere Miklóssal való összetűzését, az ember és író kérdésében. Ez a polemia a 60-as évek elején